

Lausunto ajokorttilain muutosesitykseen

Jyväskylän aikuisopiston liikenneopettajaopisto kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto Ajokorttilain muutosesityksestä.

Yleistä:

Ajokorttiopetuksen osalta pidämme normien purkua pääsääntöisesti erittäin toivottavana, sekä digitaalisten mahdollisuuksien hyödyntämistä mahdollisuutena toteuttaa opetusta erilaisin, joustavin menetelmin. Nykyinen ajokorttilainsäädäntö mahdollistaa jo nyt opetuksen toteuttamisen verkko- ja simulaattoriopetuksena. Joiltakin osin nykyinen ajokorttikoulutus kaipaa selkeyttä ja joustavuutta.

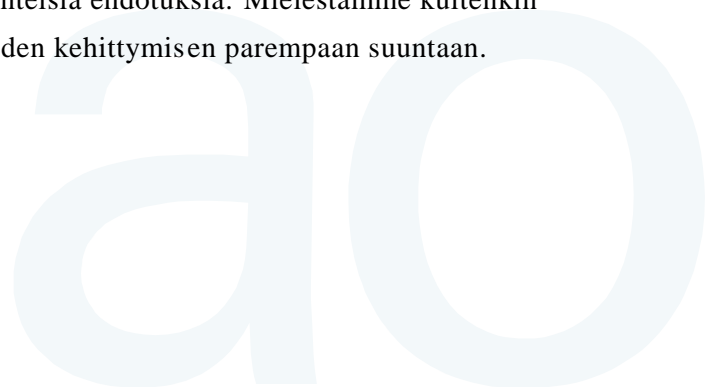
Normien purkuun ja digitaalisuuden lisääntymiseen liittyy myös riskejä, joiden tunnistaminen on muutostilanteessa välttämätöntä. Ajokorttilain muutosesityksessä ei mielestämme ole riskikartoitusta tehty, ja joihinkin esitettyihin muutoksiin liittyvät riskit saattavat eskaloitua erittäinkin ikävällä tavalla liikenneturvallisuuden osalta.

Mielestämme valmistelussa ei ole otettu riittävästi huomioon tutkimuksia (Trafi), eikä CIECA:n auditointiraporttia kuljettajatutkinnoista. Ajokorttiopetuksen kohderyhmän, eli ajokorttia suorittavien mielipiteet ovat jääneet pitkälti huomioimatta esityksessä.

Yksilön etu, tässä tapauksessa edullinen ajokortin hinta, ohjaa yllättävän paljon viranomaisten osalta lain valmistelua, sekä yleistä keskustelua asian ympärillä. Liikenneturvallisuuden merkitys on jäänyt taka-alalle, ja siltä osin nykyinen kehitys on mielestämme huolestuttavaa.

Tavoitteet liikenneturvallisuuden ja ajokortin kustannuksien osalta eivät ole ristiriidassa keskenään, jos lainsäädännön muutokset tehdään harkiten ja riskit kartoittaen.

Ajokorttilain muutosesityksessä on hyvin paljon myönteisiä ehdotuksia. Mielestämme kuitenkin osa muutosehdotuksista vaarantaa liikenneturvallisuuden kehittymisen parempaan suuntaan.

Opetus / tutkinto:

Muutosehdotuksen peruseriaatteita on kuljettajantutkinnossa tarvittavan osaamiseen liittyvien hankkimistapojen vapauttaminen, ja vastaavasti kuljettajantutkinnon vaatimustason kasvattaminen.

Tämän hetkisen tiedon mukaan ei kuljettajantutkinnon uudistamista kuitenkaan tule tapahtumaan, tai kyseessä on aivan minimaalisia muutoksia, joten toinen peruspilari puuttuu tästä kokonaisuudistuksesta.

Meille liikennealan koulutuksen ammattilaisille sopisi hyvin opetuksen vapauttaminen, jos vastapainoksi saataisiin vaativa tutkinto. Tämä olisi puoltanut ammattimaista liikenneopetusta, ja ohjannut opetuslupaopetusta vain omaan perhepiiriin.

Terveystietojen ilmoittaminen:

Pidämme nykyistä mallia terveydentilan kontrollista tarpeellisena. Tiedämme tällä hetkellä haasteet nuorien päihde- ja huumeongelmien kanssa, jotka ovat myös erittäin suuri syy nuorten liikenneonnettomuuksiin. Nuorison terveystodistuksen tai lääkärintodistuksen hankkimisen kustannukset eivät ole merkittäviä, suhteessa liikenteessä liikkumisen kokonaiskustannuksiin.

On totta, että ongelmaryhmä on marginaalinen, mutta epäilemme juuri heidän moraaliaan ilmoittaa itse sopimattomuudestaan ajokortin suorittajaksi.

Opetus ja opetuksen vaiheisuus:

Pakollisen teoriaopetuksen vaatiminen vain ensimmäiseen ajokorttiluokkaan ei ole perusteltua pedagogisesta näkökulmasta. Eri ajoneuvoluokilla on omat erityispiirteensä, ja tietty teoriapaketti jokaiseen luokkaan olisi turvallisuuden kannalta perusteltua. Teoriaopetuksessa on mahdollistettava, kuten nykyäänkin, erilaisia joustavia toteutusmuotoja.

Ehdotettu muutos ajo-oikeutensa menettäneiden uusien kuljettajien pakollisesta 4 tunnin teoriaosuudesta liittyen riskienhallintaan, olisi kuitenkin aina oltava lähiopetusta. (mm. keskusteluryhmä) Pedagogisesta näkökulmasta ainoastaan näin voidaan saavuttaa asenteiden muokkausta, joka on oltava koulutuksen tavoite.

Ajo-opetuksen osalta on perusteltua, että lainsäädännössä on määritelty vähimmäismäärä opetukselle. Opetuksen tavoite on ehdotuksessa kirjattu opetustarpeiden määrittelyksi. Asiakaslähettäisyys on hyvä lähestymiskulma. Pedagogisesti liikenneopettajat hallitsevat arvioinnin, ja mahdollisiin osaamisvajeisiin pystymme vastaamaan koulutuksilla.

Kuljettajatutkintopaikkakuntien erilaiset liikenneympäristöt asettavat ajokortin suorittajat hyvin erilaiseen tilanteeseen ajo-opetuksen määrän ja sitä kautta ajokortin kustannuksien suhteen.

Riskienhallinta osion (entinen syventävä vaihe) säilyttäminen koulutuksessa on erittäin kannattavaa. Tutkimuksien mukaan ajokorttia suorittavat ovat kokeneet syventävän vaiheen hyödylliseksi oman kehittymisensä kannalta. Muutosehdotuksessa sen ajankohta on kuitenkin ajateltu ennen kuljettajatutkintoa. Ilmeisesti ajatus ajokortin suorittamisen vaiheistamisen poistamisesta on määritellyt riskienhallinta osion paikan.

Ehdotamme, että simulaattorikoulutuksen osuutta riskienhallinta koulutuksissa pohditaan erittäin tarkoin. Ajoharjoitteluradat ja niillä olevat turvatalot ovat kouluttajan näkökulmasta pedagogisesti parhaita ympäristöjä, kun koulutuksen tavoitteena on saavuttaa GDE matriisin ylempiä tasoja.

Tutkimuksien mukaan uuden kuljettajan riskiaika on suurimmillaan n. 3-6kk ajo-oikeuden alkamisesta.

Alla olevassa kaavioissa ehdotuksemme ajokortin suorittamistavaksi. Ajokortin suorittaminen on yksivaiheinen, mutta riskienhallinta koulutus on pedagogisesti ja vaikutusteholtaan huomattavasti paremmassa ajankohdassa. Myöskin ajokokeen vastaanottajan myöntämä väliaikainen ajo-oikeus, antaa selkeän psykologisen viestin uudelle kuljettajalle korkeamman riskin ajasta, sekä antaa reflektiivistä näkökulmaa uudelle kuljettajalle riskienhallinta koulutukseen.

Opetuslupaopetus:

Opetuslupaopetuksen osalta näemme positiivisena sen, että muutosesitys lähestyy asiaa, sillä ajatuksella, että opetusta annettaisiin pääsääntöisesti oman perheen sisällä. Kaupallisen opetusluvun kitkeminen markkinoilta on tärkeää harmaan talouden, sekä kuluttajansuojan näkökulmasta.

Kuitenkin esitys siitä että, opetuslupaopettajan rikostaustaa ei tarkisteta, on erittäin huolestuttava muutosesitys. Perusteita muutokselle ei mielestämme ole.

Uuden kuljettajan liikenneturvallisuus on täysin riippuvainen GDE matriisin ylätasoilla olevista asioista, siis turvallisuuteen liittyvistä asenteista. Runsaat liikenne rikkomukset opettajalla, olkoonkin oman perheen jäsen, viestivät väärää signaalia oppilaalle.

On myöskin muistettava, että esityksen mukaan on edelleenkin mahdollista saada 3 opetuslupaa 3 vuodessa muille kuin oman perheen jäsenille. Tämä mahdollistaa edelleenkin kaupallisen opetuslupatoiminnan ilman kuluttajansuojaa, sekä velvoitteita verotuksen suhteen.

Ehdotus opetuspolkimen pakollisuuden poistamisesta on herättänyt vilkasta keskustelua. Polttopisteessä tämän asian tiimoilta ovat ajokokeen vastaanottajat, sekä opetuslupaopetus. Olemme erittäin huolissamme mm. kevyen liikenteen turvallisuudesta, jos poljinvaatimus poistuu. Tilastot ruotsista osoittavat karua kieltään opetuslupaopetuksen aiheuttamista onnettomuuksista.

Opetuksen antaminen ilman poljinta ei kuitenkaan muuta sitä tosiasiaa, että opettaja on vastuullinen kuljettaja. Vakuutusyhtiöillä on epäilemättä oma kantansa asian suhteen, ja sen suhteen toivomme erillistä vakuutusta opetusajoon, jos poljinvaatimus poistuu.

Autokoulussa tapahtuvan opetuksen ja opetusluvalla tapahtuvan ajoharjoittelun yhdistäminen on teoriassa kannatettava ehdotus. On kuitenkin vaikea ennustaa kuinka suosituksi vaihtoehdoksi se muodostuisi. Tästä näkökulmasta katsottuna mitään muutosesityksen ehdotusta ei voi perustella sillä olettamuksella, että tästä vaihtoehdosta tulisi yleinen tapa suorittaa ajokortti. Ajokortin suorittamisen aloitusikärajan laskeminen 16 vuoteen on kannatettava ehdotus tässä suorittamismuodossa.

Autokoululupa ja liikenneopettajalupa:

Pidämme erittäin myönteisenä sitä, että autokoululuvan ja liikenneopettajaluvan osalta esitys ei ehdota muutoksia lainsäädäntöön. Olemme samaa mieltä, että lupapolitiikka antaa ryhtiä toimintaan ja mahdollistaa valvonnan toimenpiteet, kun havaitaan laiminlyöntejä toiminnassa.

Kuljettajantutkinnon vastaanottajan myöntämän mopokouluttajaluvan poistuminen, ja sitä kautta mopokouluttajaksi aikovien hakeutumisväylän muuttuminen osaksi liikenneopettajakoulutusta on erittäin positiivinen ehdotus.

Opetusharjoitteluluvan kriteereiden säilyessä ennallaan, mahdollistetaan edelleen koulutuksen aloittaneiden liikenneopettajaopiskelijoiden rikostaustan ja muun soveltuvuuden selvittäminen oppilaitoksen toimesta.

Pidämme tärkeänä, että autokoulukohtaisesti vaaditaan opetussuunnitelma. Opetussuunnitelma toimii opetuksen perusteena, ja asiakkaan on helpompi hahmottaa opetuksen kokonaisuus. Opetussuunnitelman tavoitteet lienevät samansuuntaisia kuin kuljettajantutkinnon, ja kuluttajansuojan näkökulmasta pidämme sitä välttämättömänä.

Opetustoiminnasta vastaavan johtajan vastuu kasvaa entisestään, ja pidämme sitä positiivisena haasteena autokoulujen keskinäisen vertailun näkökulmasta.

Mopon- ja moottoripyörän ajokorttikoulutus:

Mopokoulutuksen osalta pidämme huolestuttavana, että aiemmin koulutuksella saavutetut erittäin hyvät tulokset liikenneturvallisuuden osalta on unohdettu esityksessä. Ehdotamme, että AM120 koulutuksessa ehdotettuja muutoksia ei tehdä, ja positiivinen turvallisuustrendi saa jatkaa.

Moottoripyöräkortin osalta on ollut tarpeen tarkastella täydentävän opetuksen vaikutuksia, ja mahdollisesti selkeyttää ja yksinkertaistaa moottoripyöräkortin suorittamista. Turvallisuudesta kuitenkin tinkimättä. Ehdotettua minimi ajo-opetusmäärää olisi kuitenkin lisättävä, jotta turvallisen liikennekäyttämisen tavoitteet saavutetaan. Eteenkin kun tiedämme nyt, että kuljettajantutkintoon ei ole tulossa muutoksia.

Moottoripyöräkortin suorittaminen harjoitteluvalla on osoittanut kuinka jäsentymätön, ja ilman tavoitteita suoritettu itsenäinen ajoharjoittelu ei johda toivottuun tulokseen. Siksi pidämme hyvänä ehdotusta harjoittelun valvojan nimeämisestä harjoittelulupa.

Lopuksi:

Toivoisimme, että annetuilla lausunnoilla on vaikutusta lainsäädännön lopulliseen muotoon. Ajokorttilain muutosehdotuksen mukaan suomi olisi ottamassa erilaisen suunnan, kuin monet muut EU maat suhtautumisessaan koulutukseen, osana liikenneturvallisuuden kehittämistä.

Toivoisimme myös, että meillä alan sidosryhmillä on myös mahdollisuus lausua mielipiteemme tulevaan asetukseen.

Yhteistyöterveisin

Jorma Perälä koulutuspäällikkö
Jyväskylän liikenneopettajaopisto